

INFORMACIJOS

Informationsblatt der Litauischen Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland, e

(17a) Hüttenfeld über Weinheim/Bergstraße

Schloß Rennhof - Telefon 22

Nr. 7/8 (57/58) 1963 m. rugsėjo 16 d.

Šis leidinys leidžiamas rankraščio teisėmis. Pasi-
naudojant jo žiniomis, maloniai prašoma nurodyti šaltinį.

PLB VOKIETIJOS KR. VALDYBOS PIRMININKO P R A N E Š I M A S

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SEIMUI, Toronte, 1963. 8. 31-9. 1 d.

Antrojo pasaulinio karo pradžioje, pasidalinus Sovietų Sąjungai ir Hitlerio Vokietijai įtakos sferomis, Pabaltijys atiteko Sovietų Sąjungai ir 1940 metais Lietuva tapo okupuota. Pagal derybų sutartį, Vokietija gavo teisę iš Pabaltijo repatriuoti vokiškos tautybės asmenis. Ta proga pasinaudojo keletas tūkstančių lietuviškosios tautybės žmonių, Lietuvą apleido ir atsidūrė Vokietijoje. Rytų frontui grįžus atgal, didelė dalis lietuvių buvo vokiečių evakuoti į Vokietiją, gi kita dalis pasitraukė į Vakarus, saugodami savo gyvybę ir laisvę. Taip antrojo pasaulinio karo pasėkoje atsirado Vokietijoje virš 60.000 lietuvių. Greito laisvon tėvynėn grįžimo galimybės išnykus, prasidėjo iš Vokietijos masinė emigracija į užjūrio kraštus. Vokietijoje pasiliko nemaža dalis repatriantų lietuvių, liguistų ar invalidų šeimos ir tie, kurie dėl vienokių ar kitokių sumetimų neturėjo galimybės išemigruoti. Šis likutis ir sudaro Vokietijos lietuvių bendruomenės branduolį. Sudarius Vakarų Vokietijai su Maskva atitinkamą sutartį, buvo gražinti vokiečiai belaisviai, o su jais iš Maskvos nagų išsprūdo į Vakarus nemaža dalis vokiškos kilmės lietuvių iš Lietuvos. Šios trys kategorijos žmonių sudaro Vokietijos Lietuvių Bendruomenę, kuriai vadovauja PLB Vokietijos Krašto Tarybos rinkta Krašto Valdyba.

I. Organizacinė Bendruomenės sąranga

Vokietijos Lietuvių Bendruomenė yra vokiečių teisme registruota organizacija ir turi juridinio asmens teises. Kompetentingų vokiečių valdžios organų ji yra pripažinta kaip pelno nesiekianti organizacija, todėl atpalaiduota nuo įvairių mokesčių.

Vyriausias Bendruomenės organas yra Krašto Taryba iš 15 asmenų-narių, renkama visų pilnateisių bendruomenės narių tiesioginiu ir slaptu balsavimu trejiems metams. Krašto Taryba Bendruomenei atstovauti ir jos reikalams tvarkyti renka vieneriems metams Krašto Valdybą, kontrolės organą-revizijos komisiją, garbės teismą ir vyr. rinkimų komisiją. Vasario 16 gimnazijos mokslo ir auklėjimo reikalams prižiūrėti Krašto Taryba sudaro Švietimo Komisiją, į kurią įeina katalikų ir evangelikų Sielovadų ir pačios Krašto Tarybos atstovai. Krašto Valdybą prie kiekvieno krašto (Land) valdžios atstovauja specialūs paskirti įgaliotiniai. Krašto Valdyba su Gimnazija turi 29 apmokamus tarnautojus.

II. Statistiniai duomenys

Šiuo metu Vokietijos Lietuvių Bendruomenė turi apie 2927 pilnateisius narius. Jie yra įsijungę į 48 bendruomenės padalinius: apylinkes ar seniūnijas. Tačiau, lietuvių tautybės žmonių Vakarų Vokietijoje yra žymiai daugiau. Kiek ankščiau Krašto Valdybos turėtais duomenimis buvo 4.000 Lietuvos piliečių, bet ir šis skaičius nėra pilnas, nes yra Vokietijos piliečių, kurie save laiko lietuviais ir yra lietuviškos kilmės. Todėl Vakarų Vokietijoje gyvena gerokai virš 6.000 lietuvių. Valdybos turimomis žiniomis, jaunimo iki 25 metų amžiaus, įskaitant ir Vokietijos piliečius, bet lietuvius, turime apie 1.650. Vokiečių universitetuose studiuoja 42 studentai lietuviai, Vasario 16 gimnazijoje mokosi apie 90 moksleivių ir vargo mokyklose mokosi 116 vaikų.

III. Bendruomenės finansai

Vaizdo pilnumui Bendruomenės finansinis stovis paduodamas už 1958-1963 metų laikotarpį. Šiame laikotarpyje Bendruomenė turėjo: iš pačios bendruomenės pajamų 39.053 DM., pašalpų iš užsienio lietuvių ir svetimų įstaigų 89.350 DM. Šios pajamos buvo sunaudotos Bendruomenės organų ir kitai veiklai. Taigi, metams tenka apie 25.000 DM., kurios buvo sunaudotos Krašto Valdybos tarnautojų atlyginimams, kelionių, ir kitoms smulkioms išlaidoms. Finansų ribotumas neleido Krašto Valdybai išvystyti platesnės veiklos, ar imtis didesnio užsimojimo.

Didžiausias Vokietijos Krašto Bendruomenės rūpestis buvo ir yra išlaikymas Vasario 16 gimnazijos - vienintėlės grynai lietuviškos mokslo įstaigos tremties sąlygose. Šiam tikslui per tą patį laikotarpį (1958 - 1963) yra sutelkta:

iš Pasaulio lietuvių, ypač iš JAV lietuvių 793.573.-DM.,
iš šios sumos vien būreliai gimnazijai išlaikyti yra paaukoję
DM.679.835.- iš vokiečių valdžios gauta pašalpos DM.291.624.-
BALFO paramos (daugiausia maisto produktais ir rūbais) DM.115.677. ,
savų pajamų (mokslapinių ir kitų pajamų) 83.734.-DM.

Bendrai žiūrint, atrodo sumos nemažos, tačiau normaliam gimnazijos veikimui ir išlaikymui jų nepakako, nes, kaip žinoma, Vokietijoje maisto ir kitų dalykų kainos pakilo, dolerio vertė krito ir dėlto gimnazijos išlaikymui kaip paskutiniaisiais metais apskaičiuota, dar trūktų mėnesiui apie 7.000.-DM. Tokioje padėtyje teko graibstyti lėšų iš įvairių kitų pozicijų, kad gimnazija galėtų bent minimaliomis sąlygomis gyvuoti.

Įsikūrusi gimnazija Hüttenfelde naudojosi kai kuriais mediniais pastatais (barakais), kurie, metams bėgant, paseno ir nebetiko gimnazijos reikalams. Vokiečių valdžia, kuri seka gimnazijos egzistenciją, pilnai suprato, kad naujų gimnazijai pastatų reikalas yra būtinas, tą matė ir tuo sielojosi ir Vokietijos Bendruomenės organai. 1958 m., pasikeitus vokiečių valdžios politikai tremtiniamspabėgėliams palankesne kryptimi, buvo pradėta ieškoti galimybių iš valdžios gauti gimnazijai ir jos statybai finansinės paramos. Drauge imta telkti lėšas ir iš savų tautiečių. 1961 m. Krašto Valdyba ėmėsi konkrečių žygių, ieškodama vokiečių valdžios įstaigose gimnazijos reikalams paramos. To pasėkoje Bonnos Pabėgėlių Ministerija ir Baden-Württembergo krašto valdžia sutiko paramai gimnazijos naują statybą. Atsilankius Vokietijoje architektui Kulpavičiui iš Toronto, jis buvo prašytas ir maloniai ėmėsi paruošti naujos statybos projektą, kurį, su tam tikromis pataisomis, patvirtino

atitinkamos vokiečių įstaigos su 790.000.-DM. sąmata. Pabėgėlių Ministerija Bonnoje ir Baden-Württembergo krašto valdžia skyrė statybos reikalams po 250.000.-DM Taigi, 500.000.-DM., o likusią sumą - 290.000.-DM. tenka pačiai Vokietijos Lietuvių Bendruomenei parūpinti. Krašto Valdyba tikisi, kad šį reikalą supras ir parems viso pasaulio, ypač Jungtinių Amerikos Valstybių lietuviai, kuriems iki šiol visada Vasario 16 Gimnazijos likimas rūpėjo.

Naudodamasi šia proga ir šioje vietoje, Vokietijos Krašto Valdyba maloniai prašo garbinguosius Seimo atstovus perduoti jos, Vasario 16 Gimnazijos ir Vokietijos bendruomenės didį dėkingumą visiems geraširdžiams lietuviams už visokią paramą ir pagalbą. Ypač patinga padėka priklauso JAV lietuviams, kurie savo aukomis ir didžiadvasiu duosnumu nešė Vasario 16 Gimnazijos išlaikymo našta ir parėmė savos tautos brolius Vokietijoje. Mūsų išskirtini dėkingumo jausmai supa nenuilstantį Vasario 16 Gimnazijos rūpintojėlių JAV-se Kunigą Benediktą Sugintą, kuris savo energija ir pastangomis sutelkė 45 duosnių lietuvių būrelius bei sukėlė milžinišką sumą gimnazijai išlaikyti. Mūsų nuoširdus dėkingumas priklauso ir p. Gulbinskui, Čikagoje, Vasario 16 Gimnazijai remti būrelių organizacijos veikliam pirmininkui

IV. Gimnazijos direktoriaus pranešimas dedamas atskirai

V. Kultūrinė veikla

Vokietijos Krašto Lietuvių Bendruomenė, pagal jos tikslus ir uždavinius, rūpėjo ne tik išlaikyti bendruomenės organizacinę struktūrą, rūpintis gimnazijos išlaikymu, bet ir palaikyti savo tautiečių tarpe lietuvišką dvasią, kiek galint saugojant nuo nutautimo, kuris, kaip ir kituose kraštuose, grėsia ir Vokietijoje gyvenantiems lietuviams. Kultūrinė veikla ypatingai patarnauja tautinės sąmonės ugdymui ir palaikymui. Šiam tikslui buvo kasmet ruošiamos studijų savaitės, kurios prisidėjo prie bendruomenės vadovaujančių asmenų nuteikimo ir parengimo lietuviškai tautinei bei kultūrinei veiklai įvairiuose bendruomenės padaliniuose. Panašiu tikslu jau kelinti metai vyksta kultūros dienos Dusseldorfe. Tam tarnauja vaikų-jaunimo stovyklos, kuriose ugdoma ir gaivinama lietuviška dvasia. Tam pačiam tikslui panaudojamos įvairios progos: birželio įvykių minėjimai įvairiose apylinkėse, Rugsėjo 8-ji, kariuomenės švenčių minėjimai, Vasario 16 šventė, įvairios išvykos su paskaitomis ir menine lietuviška programa į apylinkes ar didesnius lietuvių telkinius. Pažymėtinas gausesnis lietuvių suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 700 asmenų, Hüttenfelde 1963.VI.22 d. gimnazijos statybos pamatų šventinimo proga.

Šioje veikloje žymiai pasireiškė ir talkino Vasario 16 Gimnazija, įnešdama savo duoklę lietuviškai, ją palaikančiai visuomenei ir atstovaudama bei propaguodama mūsų tautinę kultūrą svetimųjų tarpe. Gimnazijos tautinių šokių grupė, kuri pasirodė pernai Romoje Pabėgėlių Kongreso proga ir lietuvių draugo Vatikano Nepaprastiems Reikalams Kongregacijos vadovo Arkiv. Samorė tėviškėje pastatyto lietuviškojo kryžiaus šventinimo iškilmėse, išgarsino lietuvių vardą Italijoje ir sukėlė daug simpatijų Lietuvos reikalui. Panašiai gimnazijos meninių jėgų pasirodymas vokiečių tarpe Frankfurte, Stuttgarte, Hamburge, Kaiserslautern ir kt. gražiai reprezentavo lietuvišką tautinę kultūrą. Vokiečiai ypač domisi ir vertina pabėgėlių tautinių vertybių išlaikymu ir puoselėjimu. Čia gimnazija atliko savo misiją bendruomenės uždavinių ribose. Jei gimnazija turėtų patogesnes sąlygas, pavyzdžiui tinkamą salę, galėtų tapti tam tikra prasme Vokietijos lietuvių kultūrinis centru ir repre-

mentantu.

Apžvelgiant mūsų kultūrinę veiklą, pažymėtinas vokiškai kalbantiems vaikams lietuvių kalbos vadovėlis, ruošiamas dr. Dainės Augustaitytės, kurį Krašto Valdyba nori kuo greičiausiai išleisti.

Džiugu paminėti, kad šių metų dešimtoji studijų savaitė, gavusi pradžią 1954 metais ir Europos Lietuvių Fronto Bičiulių eilę metų ruošta lietuvių platesnei visuomenei, pastaraisiais metais, įsijungus ir kitoms organizacijoms bei Krašto Valdybai globojant, išsivystė į plataus masto lietuvių kultūrininkų ir bendruomenininkų dvasinio ir tautinio stiprinimo instituciją. Šiais metais įvykusi dešimtoji studijų savaitė kalba apie reikšmingą tradiciją, išaugusią Vokietijos lietuvių bendruomenėje. Šioji sukaktuvinė studijų savaitė pasižymėjo dar ir tuo, kad prie jos pasisekimo prisidėjo atvykę Amerikos lietuviai kultūrininkai ir menininkai, senos ir naujos emigracijos atstovai. Jie atlankė ir lietuvių darbo kuopas bei kitas vietas, duodami 5 koncertus. Po to, kai žymesnieji Europos lietuviai kultūrininkai aplankė užjūrio lietuvius su paskaitomis, dalyvavo įvairiuose suvažiavimuose ir kongresuose, svečiai menininkai ir kultūrininkai iš Jungtinių Amerikos Valstybių stipriau sumezgė tuos gyvus dvasinius ir tautinius ryšius, kurie yra bendri visiems pasaulio lietuviams. Linkėtina, kad tie ryšiai ir bendradarbiavimas būtų palaikomi ir stiprinami ateityje, nes tai turi ypatingos reikšmės Europos lietuviams, kurie pasijunta nesą pamiršti savo brolių, išvykusių į patogesnes gyvenimo sąlygas ir nesitenkinančių vien savo laiminga buitimi, bet prisimenančių ir tuos, kurie buvo priversti pasilikti sunkesnėse gyvenimo sąlygose, senutėje Europoje.

Krašto Valdyba mato pavojų jauniems kalbos ir tautybės atžvilgiu. Šiam pavojui mažinti buvo steigiamos vargo mokyklos, kurių šiuo metu yra 11 su 116 mokinių. Kasmet kviečiami vargo mokyklų mokytojų ir apylinkių pirmininkų suvažiavimai, kuriuose bendrai aptariama darbo ir veiklos sunkenybės ir ieškoma priemonių jas nugalėti. Didžiausia kliūtis vargo mokyklų darbui yra mokytojų trūkumas ir didelis lietuvių išsibarstymas po plačią Vokietiją.

Baltų Institutas prie Bonnos universiteto ir Baltų-Vokiečių draugija, kuriuose dalyvauja žymesni Vokietijos lietuviai mokslininkai ir kultūrininkai, atlieka svarbią tautinę, kultūrinę misiją.

Lietuvių Bendruomenės kultūrinė-tautinė veikla susiduria su nemažomis kliūtimis dėl to, kad Vokietijoje pasilikę nedaug tos rūšies darbininkų, o ir tie patys dėl nesveikatos ar amžiaus negali atsidėti kultūriniam tautiniam darbui tiek, kiek jie norėtų.

VI. Socialinė padėtis

Vokietijos Lietuvių Bendruomenė skiriasi nuo kitų kraštų bendruomenių tuo, kad kitų kraštų bendruomenės sudaro ten nuvykę sveiki ir pajėgūs savistoviai įsikurti. Tuo tarpu, kai Vokietijoje teliko tik negalintieji išemigruoti dėl nesveikatos, invalidumo, amžiaus ar kitų priežasčių. Yra nemaža atvejų, kad vieno šeimos nario liga ar invalidumas buvo kliūtis visai šeimai persikelti į kitus kraštus. Todėl šiandien Vokietijoje yra apie 300 džiova sergančių, iš kurių apie 20 guli sanatorijose ir be vilties iš jų išeiti; virš 200 sunkių chroniškų ligonių; 640 senelių; nedarbingų šeimų, kuriose abu tėvai ar vienas yra ligoniai, invalidai ar seneliai, yra apie 190 - viso apie 650 asmenų. Gausių šeimų, turinčių 4 ar daugiau mažamečių vaikų, kuriuos vienas dirbantysis sunkiai aprūpina, yra apie 50 su apie 400 asmenų. Pavyzdžiui, im-

kime Memmingeno lietuvių koloniją, kurioje 108 šeimos su 252 asmenimis. Iš jų 51 šeima su 131 asmeniu (taigi, virš pusės visų asmenų) yra arba visiškai nedarbingi, nes visi, ar vienas šeimos narys yra ligoniai, invalidai ar seneliai, arba labai skaitlingos šeimos, kur dirba tik vienas asmuo ir jo uždarbio neužtenka šeimai išlaikyti. Panaši proporcija yra kai kuriose kitose kolonijose.

Tiesa, Vokietijoje darbo pakanka ir sveikieji jo nesunkiai gauna. Tačiau, ar dėl kalbos nemokėjimo, ar dėl specialybės trūkumo, tenka imtis tik paprastų darbų su žemiausiomis atlyginimo normomis. Jei tokį darbą turi tik vienas gausesnės šeimos narys, jo uždarbio vos užtenka nebadauti.

Nors lietuviai, turėdami svetimšalių be tėvynės statutą, pagal įstatymus daugelyje sričių yra prilyginti vokiečiams, tačiau praktikoje jų būklė dažnai yra sunkesnė nei vokiečių. Rentų praktiškai jie negali gauti, nes Lietuvoje išdirbtas laikas neįskaitomas rentai gauti. Negalintiems dirbti socialinę pašalpą duoda miestai, miesteliai ir kaimai. Ji įvairuoja pagal brangumo zonas: didmiesčiuose ji didesnė, kaimuose mažiausia. Bendrai vidurkis svyruoja tarp 70-90 DM. viengungiui, ar šeimos galvai per mėnesį. Jei buto nuoma neaukšta, tai ji pilnai apmokama vokiečių karitatyvinių įstaigų. Bet kas turi brangesnį butą, tas skirtumą apmoka pats. Kadangi maisto, drabužių ir susisiekimo kainos yra gana aukštos ir nuolat kyla, tai socialinė pašalpa darosi nepakankama. Socialinė pašalpa yra tam tikras apsunkinimas, nes pradėjus dirbti, ar turint kitų pajamų ją reikia gražinti, net ir pradėjusiems dirbti vaikams. Socialinė pašalpa yra įsteigta tik laikinai, kol žmogus turės kitus pajamų šaltinius ar susiras darbą. Deja, ji daugeliui mūsų žmonių liko nuolatinis pragyvenimo šaltinis.

Ligonys sanatorijose ir seneliai prieglaudose, tiesa, išlaikomi (gydomi), tačiau jokios kitokios paramos jie negauna. Sunkiausia būklė yra tų, kur šeimoje yra nedarbingų, ligonių, arba gausiose šeimose, kur tik vienas yra darbingas. Turimomis žiniomis, Vokietijoje yra apie 560 lietuvių šeimų su 1330 asmenų, reikalingų nuolatinės paramos.

Lietuvių bendruomenei, be abejonės, rūpi visi šie nelaimingi žmonės. Iki paskutinių metų BALF'as rūpestingai rėmė ir šelpė reikalingus šalpos bei atliko didelį karitatyvinį ir tautinio solidarumo darbą, nes šelpiamieji jautė per BALF'ą ištįstą savo tautiečių pagalbos ranką. Tuo pačiu BALF'as lengvino ir lietuvių bendruomenės darbą Vokietijoje. Paskutiniu metu BALF'o veikla ir šalpa Vokietijoje sustabdyta, pereinant į individualaus šelpimo sistemą. Ši nauja sistema, kaip jau praktika rodo, nėra efektyvi nei pakanjama. Paprastai varge atsidūrę nėra drąsūs rašyti prašymus, klabenti, dėstyti savo vargą. Tokie lieka nepastebėti. Priešingai, kas moka į visas puses rašinėti, verkšlenti, tas greičiau pastebimas ir sušelpiamas.

Bendrasis Amerikos Lietuvių Fondas savo veikla mūsų tremties ir tautos nelaimės istorijon įrašė save ir tuos dešimtis tūkstančių nežinomų lietuvių, o savo darbu, pastangomis, savo aukomis apreiškė lietuvišką solidarumą ir meilę lietuviui. Vokietijos Krašto Valdyba, Vasario 16 Gimnazija ir lietuvių bendruomenė Vokietijoje nuoširdžiai dėkoja tiems visiems nežinomiems ir žinomiems geraširdžiams Amerikos lietuviams, BALF'o pirmininkui prel.dr. J.B. Končiui, visiems BALF'o direktoriams ir darbuotojams.

VII. Naujieji repatriantai

Lietuvių Bendruomenės eiles Vokietijoje papildė nuo 1957 m. pra-

dėję atvykti iš Lietuvos, pagal Vakarų Vokietijos-Sovietų Sąjungos susitarimą, vokiečiai arba Vokietijos piliečiai. Jų tarpe yra nemažai lietuvių, dažnai evangelikų tikybos, arba šeimoje turį vokiškos kilmės asmenų. Kai kurie jų automatiškai tapo Vokietijos piliečiais. Kiti gi tą pilietybę gali gauti tam tikromis sąlygomis. Vokietijos valdžia, kuri rūpinasi jų atvykimu ir įkurdinimu Vokietijoje, nori, kad jie tuojuo įsijungtų į vokiečių gyvenimą. Spėjama, kad šia mintimi jie buvo plačiai išsklaidyti po visą Vokietiją, kad nesudarytų didesnių grupių ir tuo būdu lengviau prisitaiktų prie vietos sąlygų. Evangelikų tikybos žmonės yra rūpestingai jungiami į vokiečių evangelikų religinę bendruomenę. Tačiau, tas įsijungimas į vokiečių bendruomenę sutinka daug kliūčių. Ypač dėl to, kad daugelis jų visiškai nemoka vokiečių kalbos, nepažįsta vokiečių papročių ir gyvenimo būdo. Jie daugumoje savo dvasia yra lietuviai ir yra išlaikę lietuvišką būdą tokį, koks šiandien yra Lietuvoje. Todėl jie dalinai skiriasi ir nuo tų lietuvių, kurie gyvena tremtyje. Ilgesnis laiko tarpas skirtingai suformavo jų tautinę sąmonę, ir dėl to, vienas kitas, negalėdamas pritaipyti nei prie vokiečių, nei prie lietuvių, grįžo atgal.

Bendruomenės turimais daviniais iki šiol (dar vienas kitas atvyksta ir dabar) Vokietijoje yra atvykusių apie 1.140 asmenų. Tačiau, Lietuvių Bendruomenei priklauso tik nedidelė dalis. Tam yra įvairių priežasčių. Vieni jų ilgai nežinojo ir netikėjo, kad tampant Vokietijos piliečiu, pagal vokiečių valdžios politiką, galima pasilaikyti savo lietuvišką tautybę. Kiti, iš Lietuvos buvo nuteikti, o Lietuvos dabartinis režimas savo įtakos vistik padarė, prieš tremtinius. Iš antros pusės, ir pati Krašto Valdyba per mažai dėjo pastangų juos įtraukti į lietuvišką bendruomenę. Bet gi laikui bėgant ir jiems apsipratus naujose gyvenimo sąlygose, pastebimas tam tikras susidomėjimas lietuvių bendruomene ir ieškojimas kontakto su lietuviais. Ypačiai įvairūs kultūriniai tautiniai parengimai yra tas laukas, kuriame jie susitinka su kitais lietuviais ir tuo būdu pasijunta vienos lietuviškos šeimos nariais. Ateityje Krašto Valdyba turėtų dėti pastangų šiuos ryšius dar labiau stiprinti ir taip pamažu juos laimėti. Ypatingo dėmesio vertas iš Lietuvos atvykęs jaunimas, kuris išaugęs sovietinės okupacijos sąlygose, nors yra lietuviškas, tačiau yra praradęs supratimą, koks yra skirtumas tarp laisvės ir vergijos, tarp krikščioniškos Vakarų kultūros ir bolševizmo skelbiamos komunistinės doktrinos. Lietuvos okupacija jiems neatrodo tokia baisi. Jie jau yra apsipratę su esama padėtimi ir praradę norą siekti ko nors geresnio, šviesesnio. Jie atvyko į Vokietiją dažniausiai tik sekdami tėvus ar artimuosius. Tikroji tautinė sąmonė juose yra gana aptemdyta, nors šiaip jie stipriai pabrėžia esą lietuviai ir mylį savo tėvynę, tačiau tokią, kokia ji šiandien yra. Dalis jų siekia akštojo mokslo ir nepasiduos nutautėjimui, tad atrodo, kad jų vieta tik lietuviškoje bendruomenėje. Tačiau tam yra reikalingas ilgas ir rūpestingas perauklėjimo ir susiderinimo darbas.

VIII. Santykiai su vokiečiais

Reikia pasidžiaugti ir pabrėžti, kad lietuvių bendruomenės santykiai su vokiečių įstaigomis yra geri. Nejauciama iš vokiečių valdžios pusės jokių kliūčių, ar daromų sunkenybių, nors kai kurie atskiri žemesni pareigūnai rodo tendencijos sutrukdyti savaimingą lietuvių reiškimąsi Vokietijoje. Bet gi aukštieji valdžios asmenys (ministeriai, parlamento atstovai) pakviesti į lietuvių subuvimus, juose mielai dalyvauja ir kalbose aiškiai pabrėžia Vokietijos valdžios norą, kad tautinės bendruomenės išlaikytų savią tautinį charakterį, jaunimas mokytųsi savo tėvų kalbos, išlai-

kytų savo tautos dvasines ir kultūrinės vertybes. Praktiškai tai jaučiama gimnazijos statybai bei išlaikymui parama bei, kad ir kukliu parėmimu lietuvių kultūrinės bei religinės veiklos. Tikimasi, kad ir ateityje vokiečių politika tremtinių-pabėgėlių atžvilgiu nepasikeis, nebent koegzistencijos su sovietais šalininkai, kurių netrūksta ypač Šiaurinės Amerikos kontinente, priverstų Vokietiją keisti savo politiką pabėgėlių atžvilgiu.

IX. Baigiamosios pastabos

Kadangi Vokietijos Lietuvių Bendruomenė, kaip jau buvo minėta, yra skirtinga nuo kitų kraštų bendruomenių, nes čia yra nelaimingi likučiai visų kitų bendruomenių, kurios susikūrė iš emigravusių iš Vokietijos, todėl viso pasaulio bendruomenių moralinis ryšis su ja neturėtų nutrūkti. Savo padėtimi Vokietijos Lietuvių Bendruomenė yra verta visų lietuvių dėmesio ir paramos. Laimingai įsikūrusieji neturėtų pamiršti tų, kurie Vokietijoje bendrą su jais vargą vargę pagaliau likimo buvo išskirti ir palikti anose sąlygose, iš kurių kiti galėjo ištrūkti. Todėl parama pačiai bendruomenės valdybai, kuriai tenka dirbti nepaprastai sunkiose sąlygose, jos išlaikomai Vasario 16 Gimnazijai, jos pastangoms įjungti į bendruomenę naujai iš Lietuvos atvykusius, būtų visų bendras reikalas. Mes Vokietijoje lauktume ne tik mielių svečių iš Amerikos, ar turistų, kurie atvyksta pasižiūrėti buvusių gyvenviečių-stovyklų, gražiai atstatytų miestų, bet ir norinčių pažvelgti į mūsų gyvenimo sąlygas, o ypač talkininkų, kurie galėtų pasišvesti lietuviybės išlaikymo ir stiprinimo darbui. Pavyzdžiui, mes labai laukiame pagalbos - kvalifikuotų mokytojų Vasario 16 Gimnazijai; kultūrininkų, kurie stiprintų mūsų dvasią, ilgesnį laiką pabūdami pas mus, pabendraudami su savo buvusiais stovyklos kaimynais. Būdami vienos ir tos pačios tautos vaikai, lygiai dalinkimės tremties našta ir nedalia, vieni kitus atjausdami, paremdami ir stiprindami vardan tos Lietuvos!

VASARIO 16 GIMNAZIJOS DIREKTORIAUS PRANEŠIMAS

PLB Seimui Toronte

Pasibaigus masinei lietuvių emigracijai iš Vokietijos, joje pasilikusieji lietuviai pasiryžo išlaikyti bent vieną lietuvišką gimnaziją. Kaip visiems gerai žinoma, Diepholzo lageryje veikusioji gimnazija 1951 m., minint Lietuvos Nepriklausomybės sukaktį, buvo pavadinta Vasario 16-tosios vardu ir paskirta visos Vokietijos, o taip pat ir kitų Europos kraštų lietuviams, įsteigiant prie gimnazijos bendrabutį iš toliau atvykstantiems vaikams.

Per 12 metų Vasario 16 Gimnazija įgavo naują, savitą veidą. Buvo pakeista jos išorinė išvaizda ir pati vidaus struktūra. Iš lagerinių kareivinių ji buvo perkelta į viso pasaulio lietuvių aukomis nupirktus namus, taip vadinamą Rennhofo pilį; iš aštunklasės padaryta devynių klasių gimnazija, prisitaikant prie Vokietijos veikiančios tvarkos; atsiekta, kad atestatai išduodami ne vien tik gimnazijos autoritetu, o pačios vokiečių Švietimo ministerijos vardu.

I. Gimnazijos Kryptis.

Kadangi Vakarų Vokietija neturi Federalinės Švietimo ministerijos, tai Vasario 16 Gimnazija veikia pagal Baden-Württembergo krašto (Land) švietimo įstatymus ir yra tiesioginiai prižiūrima Šiauri-

nio Badeno Augštesniųjų Mokyklų įstaigos Karlsruheje. Jos kryptis yra taip vadinama naujųjų kalbų kryptis, nr.2. Tai yra lyg ir vidurys tarp grynai humanistinių ir grynai realinių gimnazijų. Šalia vokiečių kalbos dėstoma nuo I klasės anglų kalba, o nuo III klasės lotynų kalba. Vasario 16 Gimnazijoje, ypatingu ministerijos potvarkiu, nuo I klasės dėstoma taip pat lietuvių kalba, kaip pirmoji kalba. Pradedant 1963/64 mokslo metais kalbų dėstymo tvarka yra sekanti: nuo I klasės lietuvių ir vokiečių kalbos, nuo II klasės anglų kalba, nuo IV klasės lotynų kalba. Ateityje anglų kalba bus pradedama dėstyti III-je klasėje, o lotynų kalba - V-je klasėje. Kai kurie mokiniai vietoj lotynų kalbos mokosi rusų kalbą. Tai tie, kurie pastaruoju metu atvyko iš Lietuvos, ten jau lankę gimnazijas. Yra buvę atvejų, kad vietoj lotynų kalbos buvo mokoma prancūzų kalba. Savaime suprantama, išeinama pilnas tokio pobūdžio gimnazijoms pramatytas matematikos, fizikos, gamtos, chemijos, istorijos ir kitų dalykų kursas. Atskirai penkerius metus dėstoma Lietuvos istorija ir iš jos laikomi brandos egzaminai. Religijos pamokas (r.katalikų ir evangelikų) yra privalomos visose klasėse. Dėstomosios kalbos yra dvi: lietuvių ir vokiečių.

II. Mokymas ir Auklėjimas.

Direktoriai. Nuo 1951 metų Vasario 16 Gimnazijai yra vadovavę sekantieji asmenys: dr.Palaitis, rašytojas Antanas Giedraitis, dr.Vladas Literiskis, vyr.mok.Saliamonas Antanaitis, dr.Antanas Rukša, Tautvydas M.Gailius, dr.Jonas Grinius, kun.dr.Ladas Gronis ir dabartinis direktorius kun.Bronius Liubinas, esąs tose pareigose nuo 1962 m.spalio mėn.15 d.

Gimnazijoje dirba 12 mokytojų lietuvių ir 4 vokiečiai. Iš vokiečių vienas anglistas yra baigęs savo dėstomąjį dalyką, o kiti 3 yra studentai. Taip pat tik vienas anglistas turi pilną etatinio mokytojo pamokų skaičių, kai tuo tarpu kiti 3 atvažinėja tik po porą dienų savaitėje. Iš 12 lietuvių mokytojų 5 turi universiteto baigimo diplomus, 1 yra baigęs pedagoginį institutą, 1 pradžios mokyklos mokytojų seminariją, 2 specialias augštasias mokyklas, 1 7 semestrus studijavęs universitete ir 2 vidurinio išsilavinimo. 5 lietuviai mokytojai (Antanaitis, Motgabiene, Motgabis, Gailius ir Krivickas) Vasario 16 Gimnazijoje mokytojauja virš 10 metų, Skėrys 8 metus, Povilavičius 6 metus, Dėdinas 4 metus, o kiti trumpiau. 7 mokytojai yra pilnai etatiniai, 2 yra vadovybės nariai su mažesniu skaičiumi pamokų, 2 bendrabučio vedėjai, turi pamokas tik šalia savo tiesioginio darbo ir rankdarbių mokytoja.

M o k y m a s. Pamokos vyksta prieš piet nuo 8 val.iki 13,05 val. Pamoka tęsiasi 45 minutes, o pertrauka 5 min.,išskiriant taip vadinamąją pieno pertrauką. Pamokos ruošiamos po piet nuo 16 iki 18,45 val. ir prieš gulant. Iki VI klasės imtinai mokiniai ruošia pamokas akivaizdinėje mokytojų priežiūroje (Dėdinas ir Viluckis). Atsilikusiems mokiniams, ypač, lietuvių ir vokiečių kalbose, yra duodamos popietinės pamokos.

A u k l é j i m a s. Kiekviena klasė turi savo auklėtoją iš mokytojų tarpo; bendru berniukų auklėjimu rūpinasi bendrabučio vedėjas T.Gailius, o mergaičių - vedėja E.Tamošaitienė. Ir auklėtojai ir bendrabučio vedėjai yra tiesioginiai atsakingi prieš direktorių. Religiniu auklėjimu rūpinasi kapelionai - kun.Jonas Riaubūnas katalikais ir kun.J.Urdzė evangelikais. Kadangi evangelikų kapelionas negyvena vietoje, tai jam daug padeda ev.tikybos mokytojas, kuris vadovauja ir religinio pobūdžio evangelikų jaunimo

rateliui. Katalikų kapelionas globoja ateitininkus ir yra skautų dvasios vadas.

Lietuviškasis ugdymas. Jis vyksta, pirmoj eilėj, palaikant bendrą nuolatinę lietuvišką atmosferą. Visame kasdieniniame gyvenime reikalaujama kalbėti lietuviškai, lietuvių kalbos yra po 6 savaitines pamokas. Lietuvių kalbos mokėjime skirtinos 2 vaikų grupės: atsinešantieji lietuvių kalbą iš namų ir ateinantieji į gimnaziją visiškai be lietuvių kalbos. Todėl ir kalbos mokymui mokiniai skirstomi nuo pradžios 1963/64 m. metų į tas natūralias 2 grupes, kas, žinoma, pareikalauja daugiau darbo. Lietuviškumas ypatingu būdu ugdomas Lietuvių literatūros ir Lietuvos istorijos pamokose. Nuo 1963/64 m. metų pradžios yra pavykę gauti gamtos mokslų specialistą lietuvi, kuris savo pamokose atskleidžia lietuvišką kelią į gamtą, vaikams lietuviškojo dangaus nemačiusiems. Vaikai pradeda lietuviškai dainuoti nuo pat I-sios klasės. Nepaprastai daug prisideda prie lietuviškumo padarymo patraukliu tautiniai šokiai ir įvairūs kultūriniai parengimai. Tautinių šokių grupės išvykos į kitataučių parengimus žadina vaikuose pasididžiavimą savo lietuviškumu. Rankdarbių pamokose mergaitės išmoksta austi tautines juostas. Lietuvišką dvasią puoselėja ir lietuviškais vaizdais ar lietuvių menininkų paveikslų reprodukcijomis išpuoštos koridorių ir kambarių sienos. Neabejotinai, ir dalyvavimas trijose veikiančiose jaunimo organizacijose (ateitininkai, evangelikų jaunimo ratelis ir skautai) daug prisideda prie lietuviškumo ugdymo.

III. M o k i n i a i

Nuo pat Vasario 16 Gimnazijos įsteigimo mokinių didžiumą sudaro Vakarų Vokietijos lietuviškųjų šeimų vaikai. Dalis tų šeimų yra grynai lietuviškos, dalis mišrios tautiniu atžvilgiu. Yra nuolat nemažas skaičius vaikų, turinčių grynai vokiškas pavardes, tačiau ateina iš šeimų, apsisprendusių būti lietuviais. Tai taip vadinaujų repatriantų vaikai, kurie yra keletos kartų: iš 1941 metų ir iš pastarųjų 3 metų, kai iš Lietuvos gali atvykti Vokietijon buvę Vokietijos piliečiai. Visais laikais yra buvę po vieną kitą mokinį iš kitų kraštų: Anglijos, Belgijos, Prancūzijos, Olandijos ir net JAV-bių. Konfesiniu atžvilgiu mokiniai skirstosi į dvi dalis. Kartais būdavo evangelikų ir katalikų po lygiai, kartais būdavo kurios nors konfesijos persvara. Prieš pastarąsias vasaros atostogas buvo 68 katalikai ir 21 evangelikas. Lyčių atžvilgiu buvo 45 mergaitės ir 44 berniukai. Taigi, iš viso prieš vasaros atostogas buvo 89 mokiniai. Palyginus su ankstesniais metais, skaičius yra kiek mažesnis. Priežastis - pradžioje 1963/64 mokslo metų padaryta griežta atranka vyresniųjų klasių tarpe. Žvelgiant į lietuvių Vokietijoje šeimas, galima būti užtikrintam, kad artimoje ateityje mokinių nepritruks. Liks tik visą laiką ta pati atrankos problema.

Nuo pat pradžios pradedamosios klasės būdavo ir tebėra žymiai gausesnės už baigiamąsias. Pav., I-je klasėje dabar yra 22 mokiniai, o VIII ir IX-je tik po 3. Kiekvienam aišku, kad iš tų 22 pirmųjų žymi dalis netinka augštesniam mokslui. Kyla klausimas, ką daryti su mažiau gabiais. Suprantama, galima po keletos mėnesių dalį mokinių pasiųsti pas mamas. Bet ką tai daugeliu atvejų reiškia? Ogi tai, kad tie vaikai žus lietuvių tautai. Tuo tarpu, jei bus jiems leidžiama keletą metų pagyventi lietuviškoje aplinkoje ir lankyti lietuvišką mokyklą, jie liks visam gyvenimui lietuviais. Ypač tie, kur ateina iš tautiniu atžvilgiu mišrių šeimų. Todėl stengiamasi tuos, kurie bent kiek įmanomai mokosi, laikyti gimna-

zijoje iki VI klasės baigimo, iki taip vadinamo vidurinio išsilavinimo. Vakarų Vokietijoje su vidurinio išsilavinimo pažymėjimu yra atviros durys į daugelį visai gerų profesijų. Tuo tarpu Vasario 16 Gimnazijos VI klasių pažymėjimas dar nėra lygiavertis tokiam pat pažymėjimui išduotam valstybinės gimnazijos, tačiau praktika rodo, kad į daugelį profesinių mokyklų jis pilnai atidaro duris. Dedama pastangos, kad vidurinio išsilavinimo pažymėjimui būtų sudarytos panašios sąlygos, kaip ir abiturai. Liekasi problema su vaikais, kurie nepajėgia išeiti nė progimnazijos kurso. Iki šiol su jais būdavo elgiamasi labai neplaningai. Vieni laikomi iš pasigailėjimo, kiti atleidžiami. Yra gyva nuomonė, kad tokiems būtų steigtina pradžios mokykla, tai yra, jos keturi paskutiniai skyriai. Tas planas dar tebėra planu. Jo įgyvendinimas priklauso nuo nustatymo Vasario 16 Gimnazijai esminio uždavinio. Jeigu ji turi būti tik gimnazija, t.y., ruošti lietuvių vaikus akademinėm studijom ir daugiau nieko, tai tokie planai turi būti padėti į archyvą. Tačiau, jei norima, kad Vasario 16 Gimnazija apimtų galimai platesnius lietuviškojo jaunimo sluogsnius ir šalia būsimųjų intelektualų ugdytų ir platesnį lietuviškojo jaunimo sluogsnį lietuviškoje dvasioje, tada ir tokie planai verti pastangų.

Per visą Vasario 16 Gimnazijos egzistavimo laikotarpį brandos atestatus yra gavę lygiai 50 lietuvių jaunuolių, kurių dalis studiuoja Europos universitetuose, dalis yra išemigravę į užsienius ir kai kurie iš jų gražiai reiškiasi lietuviškoje veikloje. Kaip pavyzdį galima suminėti kad ir vieną iš "Ateities" žurnalo redaktorių Rimvydą Šležą, arba PLB Vokietijos Krašto Tarybos narį doktorantą Vilių Lėnertą. Užteko tik šiais 1963 metais atidžiai pasidairyti Vokietijos Lietuvių Studijų Savaitėje Königswintheryje, kur dalyvavo netoli 40 lietuvių jaunuolių, kurių didžioji dalis arba Vasario 16 Gimnazijos abiturientai, arba joje baigę bent 6 klases. Jokiais argumentais nėra užginčijamas faktas, kad Vasario 16 Gimnazija formuoja naująją lietuvių tremtinių kartą ir kad artėja laikas, kai toji karta pasiims ant savo pečių atsakomybę už lietuviškumo ugdymą ir už Lietuvos atstovavimą svetimuose kraštuose.

IV. Išorinė Aplinka ir Gyvenamos Patalpos.

Vasario 16 Gimnazija yra mažame Hüttenfeldo kaimelyje tarpe didelių miestų. Į Mannheimą yra apie 20 kilometrų, į Heidelbergą apie 30 km, į Darmstadtą apie 40 km ir t.t. Pilies bokštas matyti važiuojant didžiuoju auto keliu (Autobahn) iš Frankfurto į Muncheną. Artimiausia geležinkelio stotis Hemsbach yra už 5 kilometrų, didesnė Weinheim, kur stoja visi greitieji traukiniai - už 10 km. Keletą kartų per dieną kursuoja iš pat Hüttenfeldo autobusai į Weinheim, Worms, Mannheim ir atgal. Rennhofo pilis yra didžiuliam parke, apie 5 ha didumo. Pačioje pilyje, kuri vis reikalinga restauravimo, yra įrengti bendrabučiai, 2 klasės, sporto bei kultūrinių parengimų salė. Klasės yra senuose barakuose. Barake yra taip pat virtuvė ir valgykla. Kiekvienam, kurs savo akimis pamato klasių barakus, yra aišku, kad reikia tuoj pat naujų patalpų. Dėkui Dievui, jos jau pradėtos statyti! Ta naujoji statyba kelia nuotaiką mokiniams ir lietuviams tėvams, kurie turi mažų vaikų. Tai yra lyg ir gimnazijos gyvastingumo garantija. Jeigu laisvojo pasaulio lietuviai teisingai supras šį PLB Vokietijos Krašto Valdybos milžinišką užsimojimą ir jį parems savo aukomis, kaip kadaisė parėmė naujųjų namų pirkimą, tai po 1964 metų vasaros atostogų pamokos bus galima pradėti naujuose, šviesiuose namuose. Nėra abejonės, kad tada padidės ir gabesniųjų mokinių skaičius, nes dabar ne vienas tėvas ar motina, pamatę apgriuvusius barakus, kuriuose žiemą per šalta, o vasarą per karšta, apsisprendžia savo gabius

vaikus leisti į vokiečių gimnaziją, nors ir kovodami vidinę kovą savyje.

V. Administracija ir Ūkis.

Vasario 16 Gimnazija yra viso pasaulio lietuvių nuosavybė, o jos teisinis administratorius yra PLB Vokietijos Krašto Valdyba.

Švietimo reikalams veikia Švietimo Komisija, kurią sudaro Vokietijos lietuvių evangelikų ir katalikų Sielovadų skirti asmens ir PLB Vokietijos Krašto Tarybos rinktas asmuo. Praktiškai, šiuo metu Švietimo Komisijon įeina tėv. Alfonsas Bernatonis OFM Cap, senjoras kun. Adolfas Keleris ir dr. Jonas Norkaitis. Gimnazijos direktorių skiria Kr. Valdyba, rekomenduojant Švietimo Komisijai ir sutinkant Baden-Württembergo Švietimo ministerijai. Mokytojus prima ir atleidžia Kr. Valdyba, pristačius gimnazijos direktoriui ir gavus Švietimo ministerijos pritarimą. Ūkio sričiai vadovauja Kr. Valdybos skirtas ūkvedys. Kitas ūkinis personalas Kr. Valdybos skiriamas ir atleidžiamas ūkvedžiui pristačius. Dabar Vasario 16 Gimnazijos ūkvedžiu yra Jonas Jurkonis.

Medžiaginį Vasario 16 Gimnazijos pagrindą sudaro laisvajame pasaulyje veikiantieji būreliai gimnazijai remti, įvairios lietuvių bei svetimųjų aukos ir vokiečių vyriausybės subsidijos. Čia paduodame būrelius su jų vadovais, prisilaikydami vietovių alfabetinės tvarkos.

I. U.S.A.

Anaheim, Calif., Pažiūra Vladas, Brentwood, M.D. Dambriūnas Leonardas, Baltimore, M.D. Railienė Emilija ir Surdokienė Stasė, Boston, Mass. Vembrė J. ir Lendraitis L., Brockton, Mass.: Grušienė E. ir Keblins kienė K., Brooklyn, N.Y. Baltrušaitienė Elena turi 3 būrelius, Narvadas Pranas ir Dr. Mekys po vieną, Cleveland, Ohio: Nasvytis Stepas turi 2 būrelius, Mikoliūnas Antanas, Jonaitis Antanas ir Koklienė A. - po vieną; Cicero, Ill. Didžiulienė Stasė, Čikagoje: Šulaitis Juozas, Kareiva Antanas, Dr. Rudaitis, inž. Jurkūnas Jonas, Pimpinė Ksavera, Vaineikis J., Brinkis Adolfas, Sriubas Valys, Buntinas Ramūnas, Šleževičienė Doma, Lenkevičienė Veronika, Masiulionis R. Rėklaitis M., Grigaravičius Stasys ir Petrauskas Vladas - turi po vieną būrelį, Aukštuolis V. turi 3 būrelius ir kun. Benediktas SUGINTAS turi 45 būrelius. Detroit, Mich.: Urbonienė Stasė, Tamošiūnas V., ir Bajoriūnienė Marija po 1 būrelį, o Vedeika Petras 2 būrelius; Elisabeth, N.Y. Ivaška P.; Grand Rapids, Mich. - Belinis Jonas, Hartford, Conn. - Dragunevičius Algimantas; Kenosha, Wisconsin - Suduikis Viktoras (dabar Navickas Antanas); Lawrence, Mass. - Valiukonis Jonas, East S. Louis, Ill., Čerškuvienė Ona; Los Angeles, Calif. - Skirmantienė Elena ir Puikūnienė Sofija, Melrose Park, Ill., - Jarienė Antanina; So. Omaha - Černius George; Paterson, N.I. - Senulis M.; Richmond Hill, N.Y. - Kamauskas Jonas; New York, N.Y. - Strolia Vytautas; Rockford, Ill. Pocius Augustinas, Rochester - Ragelis Antanas ir Saladžius Pranas, Stamford, Conn. - Valiušaitis Juozas, Sioux City, Iowa - Meškauskas Stasys ir Bewerly Shores - Masiulis B.

II. C a n a d a

Miceikienė Marija, R.R. 7 Simsoe, Ont., Bataitis Juozas, Sudbury, Ont., Kuolas Augustinas, Toronto, Ont., Kuolas Aloyzas, Toronto, Ont. (kuris laikas neatsiliepia), Arstikaitė M., Toronto, Ont., Lelis P., Toronto, Ont. iš Hamilton, Ont.: Mikšys J., Grajauskas Br., Bakšys St., Orvydas Zigmas, Kėžinaitis ir Lukoševičius, iš Winiipeg - Lukas T.

III. V o k i e t i j a: 8593 LS Lietuvių kuopa Kaiserslauterne, būrelis steigėjas kpt Juozas Venckus, vadovas ltn.Jurgis Barasas ir Jadvygos Kelerytės būrelis Bremene.

Vienas būrelis veikia Brazilijoje, Sao Paulo, vad.p.Zenono Bačelio.

Atskirai būtina pažymėti kun.Benedektas SUGINTAS iš Čikagos, vadovaujant 45 būreliams ir laikrodžio tikslumu atsiskaitęs kas mėnesį, atsiųsdamas per Balfą po 900.-am.dolerių čekį. Iš virš suminėtų būrelių dalis veikia labai uoliai, kiti atsiųsdami savo įnašą net iš anksto, kiti turėdami po keletą labai tvarkingų būrelių siunčia savo įnašus nepaprastu tikslumu, o kai kada net su priedais. Tačiau yra suminėta ir eilė būrelių, kurie jau kuris laikas neatsiliepia į jokių prašymus ir nieko nesiunčia.

Iki 1963 metų pradžios buvo labai vertingas nuolatinis Balfo įnašas maisto produktais.Pav., ilgą metų eilę nereikėjo pirkti duonos, o taip pat nuolat būdavo gaunama kitokių labai vertingų produktų, kaip tai sviestas, sūris, pieno milteliai, pupos ir kt. Netekus šios šalpos ir sumažėjus dolerio vertei vokiškomis markėmis, gimnazija tai labai skaudžiai pajuto ir kasdien junta.

Didelės vertės yra atsitiktiniai įnašai ar tai bankelių, ar organizacijų, ar atskirų asmenų. Gražu, kad daug kur praktikuojama siųsti Vasario 16 Gimnazijai auką pav., vietoj vainiko mirusiam lietuviui.

Vokiečių vyriausybės dovanos eina iš dviejų kanalų: iš Federalinės Pabėgėlių ministerijos Bonnoje ir Baden-Württembergo Krašto vyriausybės Stuttgarte. Taip pat verta suminėti vokiečių įmokėjimai už tuos mokinius, kurie atvyko V.Vokietijos pastarųjų 3 metų bėgyje. Daroma pastangų išrūpinti pašalpas neturtingiems mokiniams iš jų tėvų gyvenviečių socialinių įstaigų.

Pačių mokinių tėvų įnašai yra minimaliniai. Kaip taisyklė, už vaiką reikalaujama mėnesiui DM 25.-, tačiau dalis dėl visiško neturto yra ir nuo to mokesčio atleidžiami, o iš dalies neįmanoma išreikalauti. Nemoka, ir reikalas baigtas!

P a b a i g a

Vasario 16 Gimnazija, anot jos rėmėjų kun.B.Suginto, Karolio Drungos ir Antano Gulbinko bendrai pasirašyto rašto direktoriui žodžių, yra "ne vienu Vokietijoje gyvenančių lietuvių reikalas, bet visų trentyje esančių gyvos kovos ženklas už išsilaisvinimą". Tai yra šventa tiesa, su kuria šimtaprocentiniai sutinka Vokietijos lietuviai. Jie yra įsitikinę lietuvių tautos gyvastingumu ir todėl tiki Vasario 16 Gimnazijos gyvybe.

Vasario 16 Gimnazija negali gyvuoti nė dienos be viso laisvojo pasaulio lietuvių paramos. Iš kitos pusės, Vasario 16 Gimnazija įprasmina ir konkretizuoja laisvojo pasaulio kovą už lietuviškumą išlaikymą.

~~~~~

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS ANTRASIS SEIMAS

PLB antrasis seimas buvo Toronte (Kanadoje) rugpiūčio 30 - rugsėjo 1 dienomis. Vokietijos lietuvius jame atstovavo Kr.Valdybos pirmininkas kun.dr.J.Aviža, Aušrotas, K.Drunga, dr.A.Musteikis, kun. B.Sugintas ir Pr.Zundė (5 pastarieji iš JAV ar Kanados). Buvo atstovaujama vienuolikos kraštų lietuviai: Argentina, Australija, Didž.Britanija, Italija, JAV, Kanada, N.Zelandija, Prancūzija, Urugvajus, Venecuela ir Vokietija. Vokietijos lietuvių vardu seimui pranešimą padarė kun.dr.J.Aviža, išsamiai nušviesdamas Vasario 16 gimnazijos reikalus ir apskritai Vokietijos LB problemas. Jo pranešimas iššaukė gyvas diskusijas, kurių išvadoje buvo priimta sekanti rezoliucija Vasario 16 gimnazijos reikalui:

"PLB seimas ragina PLB valdybą ir visų kraštų LB vadovybes remti Vasario 16 gimnaziją lėšomis, mokytojais bei mokiniais".

Apie lietuvių veiklą ir gyvenimą padarė pranešimus visų 11 dalyvaujančių kraštų atstovai. Žodžiu seimą sveikinti buvo leista tik kai kuriems pareigūnams bei garbės svečiams.

Seimo prezidiumo sudėtis: G.Procuta, N.Zelandija, kun.J.Petrošius, Prancūzija, F.Senkus, Didž.Britanijos įgaliotinis, K.Čibiras, Urugvajus, kun.dr.J.Aviža, Vokietija, dr.P.Lukoševičius, Kanada, J.Jasaitis, JAV, Ig.Padvalskis, Argentina, mons.V.Balčiūnas, Italija, Z.Domeika, Venecuela, J.J.Bachunas, Australijos įgaliotinis. Posėdžiams pirmininkavo pasikeisdami dr.J.Aviža, J.Jasaitis ir dr.P.Lukoševičius. Sekretoriavo torontiškės V.Judzentavičiūtė, stud. A.Šapokaitė ir B.Biretienė (buvusi Vasario 16 gimnazijos mokinė Birutė Janušaitytė).

Svarstyta lėšų telkimas lietuviškai veiklai, peticija Jungtinėms Tautoms su milijonu parašų iš viso pasaulio, Lietuvos laisvinimo reikalai. V.Adamkavičius skaitė referatą jaunimo klausimu, o V.Vaitiekūnas nušvietė naujausią padėtį Lietuvoje.

PLB valdybos būstinė sekančiam penkmečiui perkelta į Klevelendą (JAV) ir valdybon išrinkta V.Kamantas, St.Barzdukas, A.Mikulskis, A.Nasvytis ir J.Bachunas.

Priimta 18 rezoliucijų: kenčiančiai Lietuvai, peticijos reikalui, kultūros tarybos darbo reikalui; rugsėjis paskelbtas PLB mėnesiu, skatinama kiekviename krašte Lietuvių Fondas, kviečiama lankytis kitų kraštų L.Bendruomenėse, remti Vasario 16 gimnaziją, daugiau domėtis jaunimu, pritarti sumanymui leisti sutrumpintą liet.enciklopediją angliškai, sveikinti įvairias valdžias ir padėkoti buvusiai PLB valdybai už darbą.

Seimo proga buvo suruošta spaudos paroda, literatūros ir muzikos vakaras, dailės paroda, katalikų ir evangelikų pamaldos. Iškilmingoje akademijoje paskaitą laikė prof.S.Sužiedėlis, tema "Lietuvių tautos likimas laiko ir istorijos perspektyvoje". Koncerto programą išpildė: solistės A. Stempužienė, L.Šukytė, solistai St.Baras ir V.Verikaitis; smuikininkas Iz.Vasyliūnas su akomp.V.Vasyliūnu. Solistams akomponavo St.Gailevičius ir D.Skrinskaitė. Dainavo jungtinis Toronto "Varpo" ir Hamiltono AV parapijos choras, vedamas muzikų St.Gailevičiaus ir V.Verikaičio.

Kr.Valdybos pirmininkas kun.dr.Jonas Aviža po PLB seimo jau lankėsi Hamiltone ir Clevelande, visur kontaktuodamas su Vasario 16 gimnazijos rėmėjais ir LB veikėjais. Šiomis dienomis vyksta į Čikagą,

kur, tarp kitų, konferuos su Vasario 16 gimnazijos rėmėjais kun.B.Sugintu ir A.Gulbinsku.

Kr.V-bos posėdis įvyko rugsėjo 13 d. Buvo svarstyta ūkinio personalo sudėtis ir atlyginimų reikalai.

VASARIO 16 GIMNAZIJOJE

Mokslas po vasaros atostogų buvo pradėtas rugsėjo 3 d. Į I-ją klasę priimta 2 mokiniai, į II-ją ir III-ją po vieną. Grįžo taip pat vienas devintokas iš pernai egzaminus neišlaikiusiųjų tarpo.

Rugsėjo 8-toji. Tautos Šventės diena buvo pradėta vėliavos pakėlimu. Pamaldas katalikams laikė kapelionas kun.Jonas "iaubūnas, pamoksle nušviesdamas krikščionybės kelią Lietuvon. 11 val.salėje minėjimą atidarė direktorius, pakviesdamas dienos paskaitininką Lietuvos istorijos mokytoją inspektą Al.Krivicką, kuris taikliais, trumpais žodžiais nubrėžė istorinę šventės reikšmę dabarčiai. Meniškąją dalį išpildė mok.E.Tamošaitienės paruoštos dvi deklamatorių grupės, padeklamavusios pynę iš P.Orintaitės poezijos "Tėvynė šaukia" ir "Lietuva dainose"; ir šokėjos, išpildžiusios "Vaidilučių šokių". Programos pranešėja buvo I-sios klasės mokinė Loreta Subačiūtė. Minėjimas baigtas Tautos Himnu. Vakare buvo šokiai.

Svečiai. Gimnazijoje lankėsi PLB Šveicarijos Kr.Valdybos pirmininkas dr.Kušlys. Daugiau svečių buvo iš JAV-bių. Kun.A.Trakis užsuko lydinas senj.kun.A.Kelerio. Svečias yra Čikagos lietuvių evangelikų klebonas, geras pažįstamas didžiojo Vasario 16 Gimnazijos rėmėjo kun.B.Suginto. Europon buvo atvykęs dalyvauti Pasaulio Liuteronų suvažiavime Helsinkyje, Suomijoje. Trumpai gimnazijon buvo užsukę ir keletas JAV-bių lietuvių ekskursijos Europon dalyvių: p.p.Stepaičiai, Šulskiai, Peteraitis, kunigai Padlaba, Znotinas, Sakevičius. Lankėsi taip pat menininkai: operos solistė P.Bičkienė, solistas L.Stukas, pianistas A.Vasaitis ir aktorius V.Žukauskas.

Talkininkai statyboje. Antanas Banaitis ir Juozas Nevulis, abudu gyvenantys Miesau, atsiliepdami į Kr.Valdybos kvietimą pagelbėti prie gimnazijos statybos, tam reikalui paskyrė po 9 dienas savo atostogų. Statyboje jie talkininkavo nuo liepos 15 iki 24 d.

Nauja šeimininkė. Po vasaros atostogų gimnazijos šeimininkė yra p.P.Rajauskienė. Buvusioji šeimininkė K.Gundermann apsigyveno Mannheimė.

S k a u t a i

XI-ji Skautų Pasaulinė Jamborė Graikijoje, Maratono laukuose.

Šiomet viso pasaulio skautų akys buvo nukreiptos į Graikiją, kur nuo rugpiūčio 1-11 d. vyko XI-ji jubiliejinė stovykla. Čia susirinko iš 93 valstybių skautai, jų tarpe taip pat ir liet.reprezentacinis vienetas. Ji sudarė trys broliai iš Anglijos (Gugas, Žebeli ir Steponėnas) ir septyni Vasario 16-sios gimnazijos "Aušros" tunto nariai: ps.V.Lėnertas, vyr.sl.Br.Čepulevičius, oro sk.Vegneris, sl.Starukas, vair.Maščinskas, vair.Gujėnas ir valt.A.Vitkus. Be šių stovykloje dar dalyvavo Lietuvių Skautų Brolijos Vyriausias Skautininkas brolis F.Vilkas ir ps.Žinkus.

Atvykus broliams į Maratono laukus, visi žinojo, kad dabar jų laukia didelis uždavinys, tai reprezentuoti liet. tautą ir liet. skautus! Šį uždavinį, galiu užtikrintai sakyti, kad mūsų skiltis atliko sąžiningai. Kiekvienas, kur tik galėjo, kėlė lietuvių vardą, kvietė svetimtaučius į parodėlę, kurią patys kukliai ir gražiai buvo įrengę, aiškino apie Lietuvą, jos garbingą praeitį, o taip pat supažindino ir su lietuvių skautų istorija.

Talenteramoje skautai pasirodė labai gražiai, padainavo dainų ir pašoko, apsirengę tautiniais drabužiais "Oželiais". Šokis pateko į graikų, prancūzų, olandų ir vokiečių televiziją. Šoki turėjo kitą dieną pakartoti, nes skautams taip patiko, kad vadą maldaute maldaute.

Sporto srityje mūsų broliai buvo vieni iš geriausiųjų. Plateos pastovyklėj, jų iš viso buvo 11 su 1000 skautais, geriausias sportininkas buvo lietuvis (A. Vitkus-red.). Ši diena buvo sporto šventės diena. Vadams geriausius sportininkus iš visų pastovyklių surinkus, davė šiems progą vakare pasirodyti Arenoje prieš Princą Konstantiną ir daugelį kitų aukštų svečių. Šiose varžybose dalyvavo tik geriausi iš 14.000 skautų, ir jų tarpe buvo 3 lietuviai, (Br. Čepulevičius, St. Gujėnas ir A. Vitkus). Jie visi 3 buvo Princo Konstantino apdovanoti I vietos estafetės medaliais. Visi džiaugėmės, ypač V.S.F. Vilkas ir skilties vadas ps. Lėnertas.

Bet atėjo ir liūdesio dienos, kai visi išsirikiavę stovėjom prie stiebo ir su Himnu leidom mūsų trispalvę iki pusės stiebo. Vienas kito klausinėjom ir ieškojom išeities, nes brolis Lėnertas pranešė, kad lietuvių tautinė vėliava negali būti nešama karaliaus parade... Bet mūsų vėliava vistiek buvo nešama ne mūsų, bet mūsų brolių skautų vyčių šveicarų. Tos pačios pasėkos sekė ir mūsų pastovyklėj. Net pirmą dieną atėjo graikų skautininkas ir uždraudė kelti trispalvę. Tačiau nepabūgom, mes kėlėm mūsų trispalvę, kaip ir kiti skautai, palydėdami Himnu. Nevienas nedrįso ateiti ir nuimti ją. Ji plevėsavo nuo pirmos dienos iki paskutinės tarp kitų 93 valstybių vėliavų!

Valt. A. Vitkus

Vaikų vasaros stovykla Hüttenfelde.

Lietuvių Katalikų Sielovados direktoriaus tėv. Alf. Bernatonio pastangomis suorganizuota vaikų vasaros stovykla įvyko nuo liepos 18 iki rugpj. m. 12 d., Vasario 16 gimnazijos patalpose. Stovyklai lėšos buvo gautos iš vokiečių įstaigų ir Balfio. Balfas tam reikalui skyrė dol. 500 iš Centro Valdybos lėšų ir dol. 175 surinko specialiaame vajuje. Stovyklon buvo priimami visi lietuviai vaikai, tik evangelikų tėvai turėjo pareikšti savo pageidavimą siųsti vaikus į stovyklą raštu. Iš dalyvavusių apie 80 vaikų, apie 20 buvo evangelikai. Stovyklai vadovavo kun. V. Šarka. Jam talkininkavo ponios O. Boehm-Krutulytė, Kunienė, Vilčinskienė, Krivickienė ir iš Romos klierikai Bortkevičius ir Kazlas. Ūkio reikalus tvarkė ponas G. Boehm, o virtuvėje šeimininkavo Umbrzevičius ir Ungurienė.

M i r u s i e j i

1. Kun. dr. Ladas Gronis mirė Frankfurte/Main, seselių kotryniečių ligoninėje, 1963 m. rugpiūčio 20 d. Palaidotas rugpiūčio 23 d. Dieburge. Laidotuvėse dalyvavo apie 20 kunigų ir daug pasauliečių lietuvių ir vokiečių. Buvo padėta virš 10 vainikų. Laidojimo apeigas atliko Sielovados direktorius tėv. Alf. Bernatonis, asistuojamas

kunigų Dobrovolskio ir Tautkevičiaus. Iškilmingas gedulingas šv. Mišias laikė velionies vaikystės draugas prel. J. Gutauskas iš Škotijos. Pamokslą lietuviškai sakė prel. dr. Ladas Tulaba iš Romos, o vokiškai kapucinas tėv. Marcelinas, gyvenęs eilę metų Plungėje. Kapinėse atsisveikinimo žodį tarė kun. dr. J. Aviža, Lietuvos Bendruomenės vardu, insp. A. Krivickas, Vasario 16 gimnazijos vardu, ats. plk. lt. Viktoras Sutkus, LS kuopų ir karių vardu.

Velionis buvo gimęs 1896 m. rugsėjo mėn. 11 d., Krokialaukyje. 1920 m. liepos 4 d. Kaune išventintas kunigu, išvyko į užsienius gilinti teologijos studijų. Studijavo Vokietijos Miunsterio ir Wiurcburgo universitetuose, o Šveicarijos Fribourge gavo teologijos daktaro laipsnį. Lietuvoj dirbo Vilkaviškio vyskupijos kūrijoje kancelerio ir sinodalinio teisėjo pareigose, kartu 1935 - 1940 m. eidamas karo kapeliono pareigas Vilkaviškio įguloje. 1942-44 metais dėstė bažnytinę teisę Vilniaus kunigų seminarijoje. 1944 metais pasitraukęs į Vakarų, pirmiausia buvo apsistojęs Bavarijoje, o tuoj po karo išvyko į Škotijos Glasgova, kur iki 1954 m. talkininkavo pastoracijoje savo mokslo draugui prel. J. Gutauskui. 1954 m. vėl atvyko Vokietijon. Čia kurį laiką atstovavo lietuvių krikščionis demokratų Bonoje prie vokiečių CDU. 1957 - 60 m. dirbo Sielovadoje, Dieburge. Vasario 16 gimnazijoje darbavosi trimis atvejais: 1955 m. kaip jos inspektorius ir kat. tikybos dėstytojas, 1959 m. dėstė lotynų kalbą vietoj susirgusio mokytojo, o nuo 1960 m. spalio 1 d. iki 1962 m. spalio 15 d. buvo gimnazijos direktorium. Lietuvos Bendruomenės organizacijoje yra buvęs Rinkiminės Komisijos ir Garbės Teismo narys. Kurį laiką buvo Raudonojo Kryžiaus pirmininkas.

2. Viršila Juozas Šakelis mirė Kaiserslauterno miesto ligoninėje 1963 m. rugpiūčio 29 d. Palaidotas Kaiserslauterne rugsėjo 2 d. Laidojimo apeigas atliko kun. Br. Liubinas. Buvo padėta 12 vainikų, dalyvavo apie 80 žmonių, daugiausia lietuvių.

Velionis buvo gimęs 1902 m. liepos mėn. 19 d. Liepojoj, Latvijoje. Nepriklausomybės kovose savanoriu pradėjęs tarnauti Lietuvos kariuomenėje, joje išbuvo iki jos likvidavimo, išsitarnaudamas viršilos laipsnį. Antrajame pasauliniame kare kovojo fronte ir buvo patekęs nelaisvėn. 1946 m. spalio mėn. įstojo į LS dalinius prie JAV-bės armijos, kur ištarnavo iki mirties, vyr. seržanto laipsnyje. Keičiantis kuopų sudėčiai, ne visą laiką velioniui teko tarnauti lietuvių kuopose. 4200 LS kuopa, kadaisė buvusi grynai lietuviška, emigracijos įtakoje perėjo į lenkų žinią, o su ja ir J. Šakelis. Vėliau buvo perkeltas į 4203 LS lietuvių kuopą Miesau, bet, ją 1961 m. likvidavus, vėl atsidadė lenkų, o gailiausia rusų žinyboje. Mirė tarnaudamas 4030 LS rusų kuopoje Kaiserslauterne. Velionis pasižymėjo taupumu ir savo artimųjų šalpa Lietuvoje. 1957-63 metų laikotarpyje namiškiams pasiuntė siuntinių maždaug už 18.000 DM. Buvo taip pat sąžiningas lietuviškuose reikaluose, uoliai mokėjo solidarumo mokesčių, net ir tarnaudamas pas kitataučius, prumeravo lietuvišką spaudą, dalyvavo lietuvių susirinkimuose ir minėjimuose, rūpinosi, kad lietuviai esą svetimose kuopose, turėtų progos dalyvauti lietuvių katalikų pamaldose.

X-toji Lietuvių Studijų Savaitė Vokietijoje

(1963 m.VIII.7-14 d.d.Königswinter)

Oficialusis Studijų Savaitės atidarymas buvo ketvirtadienį, VIII.8 d. 10 val. Kalbas pasakė Stud.Savaitės moderatorius prof.dr.A.Maceina, PLB Vokietijos Kr.Valdybos pirmininkas kun.dr.J.Aviža ir ELFB pirmininkas prof.dr.Z.Ivinskis. Prof.Ivinskis specialiais ženklais atžymėjo daugiausiai paskaitų skaičiusius 4 daktarus ir 5 asmenis, dalyvavusius visose 10 Stud.Savaičių.

Pirmąją paskaitą laikė dr.Kajetonas J.Čeginskas (Uppsala, Švedija), tema "Tautiškas: jo sąvokos kitimas ir jo prasmė tremtyje". Vakare buvo paminėta Mindaugo mirties 700 metų sukaktis, išklausanč kun.Rapolo Krasausko (Roma) paskaitą ir studentų perskaitytą ištrauką iš Vinco Krėvės dramos "Mindaugo mirtis".

Penktadienį priešpietinę paskaitą laikė prof.dr.Juozas Eretas (Basel, Šveicarija), tema "Lietuvis tarp kitataučių". Vakare buvo diskutuojama lietuviybės klausimai JAV-bėse. Pagrindinį pranešimą padarė kun.dr.Andrius Baltinis (Čikaga, JAV). Jį papildė dr.Jonas Grinius ir dr.P.Vilčišis (JAV). Šis pastarasis perdavė JAV LB centro valdybos sveikinimus. Kun.Br.Liubinas padėkojo JAV-bių lietuviams už paramą Vasario 16 gimnazijai.

Šeštadienio priešpietis buvo skirtas Vokiečių-Pabaltiečių draugijos klausimams. Kalbėjo tos draugijos generalinis sekretorius A.Grūnbaur, lietuvių-vokiečių sekcijos pirmininkai dr.Hermann, J.Dahmen ir dr.Gerutis ir žurnalistas V.Banaitis. Vakare buvo rašytojo R.Spelio (Halifax, Anglija) paskaita "Kalbos vaidmuo ir vertė tautišku- mui išlaikyti".

Sekmdienis - V.Mykolaičio-Putino 70 m.amžiaus sukakties minėjimas ir lietuvių menininkų iš JAV koncertas. Paskaitą laikė Vincas Natkus, iš Putino poezijos deklamavo aktorius Albinas Gedvila. Koncertavo sopranas Prudencija Bičkienė, baritonas Liudas Stukas, pianistas Alvydas Vasaitis ir aktorius humoristas Vitalis Žukauskas.

Pirmadienio paskaitininkas dr.J.Lingis (Stockholm, Švedija) kalbėjo apie kultūrinę kūrybą ir pavojus jai Lietuvoje. Po pietų buvo ekskursija Reinu. Vakare neseniai iš Lietuvos atvykę studentai W.Toerner ir Vanda Macaitytė padarė pranešimus apie akademinio jaunimo gyvenimą pavergtoje Lietuvoje. Juos papildė eilė kitų jaunuolių, taip pat neseniai iš Lietuvos atvykusių.

Antradienį kun.dr.A.Baltinis laikė paskaitą, tema "Kultūrinė kūryba ir jos pavojai svetur". Po piet paminėta 1863 m.sukilimo 100 metų sukaktis, išklausanč ta tema kun.dr.Juozo Vaišnoros MIC (Roma) paskaitą. Vakare kun.dr.Steponas Matulis MIC (Londonas) skaitė pranešimą apie religinės bendruomenės vaidmenį tautišku- mui išlaikyti.

Paskutinė diena - rugpiūčio 14-toji. Diskusijų forma buvo kritiškai pažvelgta į visus savaitės įvykius. Sveikinimo žodį lietuviškai tarė Lietuvos Vokiečių draugijos reikalų vedėjas H.Hahn. Baigiant, prof.Maceina pristatė sekančios Stud.Savaitės moderatorių dr.Čeginską ir paskelbė jai pramatytą temą: "Krikščionybė modernia- jame pasaulyje".

Stud.Savaitės metu vyko dvi parodos: lietuvių naujosios grafikos ir Didž.Lietuvos kunigaikštystės žemėlapių. Parodų rengėjai Vokiečių-Pabaltiečių draugija, per dr.P.Reklaitį.

St.Savaitėje dalyvavo apie 130 asmenų, iš jų apie 80 nuolatos. Katalikų kapelionu buvo Prancūzijos Lietuvių Sielovados direktorius kun.Jonas Petrošius (Paryžius), o evangelikų kun.J.Urdzė (Bona).

X-ją Stud.Savaitę moderavo prof.dr.Antanas Maceina, techniškus parengiamuosius darbus atliko kun.dr.J.Aviža ir A.Grinienė, savaitės eigoje ūkiškais dalykais rūpinosi kun.Antanas Bunga ir Irena Natkienė. Stud.Savaitę finansiškai globojo PLB Vokietijos Kr.Valdyba, tam panaudodama DM 8.000.- iš Bonos Pabėgėlių Ministerijos skirtų sumų lietuvių kultūriniam reikalams V.Vokietijoje.

Lietuviai menininkai iš JAV lanko Vokietijos lietuvius.

Nuo liepos 31 iki rugpiūčio 20 d. Europoje svečiavosi PLB JAV Krašto Valdybos suorganizuota lietuvių ekskursantų grupė. Kai didžioji dalis pasklido pavieniai ar mažomis grupelėmis po visą Europą, tai 4 menininkai ėmėsi su koncertais lankyti lietuvių susibūrimus V.Vokietijoje ir Anglijoje.

Sopranas Prudencija Bičkienė(Čikaga), baritonas Liudas Stukas(New-Yorkas), pianistas Alvydas Vasaitis(Čikaga) ir aktorius humoristas Vitalis Žukauskas (New-Yorkas) Vokietijoje koncertavo sekančiose vietovėse:

1. Liepos 31 d. Švecingeno, 8591 LS lietuvių kuopoje. Dalyvavo apie 100 lietuvių. Svečius pristatė kuopos vadas kpt.J.Valiūnas.
2. Rugpiūčio 2 d. Uhlerborne, 4204 LS lietuvių kuopoje. Dalyvavo apie 50 klausytojų, priėmė kuopos vadas kpt.J.Matulaitis.
3. Rugpiūčio 3 d. Kaiserslauterne. Dalyvavo apie 200 žmonių. Koncertas buvo sujungtas su Dariaus ir Girėno žuvimo 30 metų sukakties paminėjimu. Ta tema kalbėjo kun.Br.Liubinas. Susirinkimui vadovavo 8593 LS lietuvių kuopos vado pavaduotojas ir apylinkės pirmininkas ltn.Jurgis Barasas.
4. Rugpiūčio 4 d. Hanau paraldos ir koncertas. Apie 30 dalyvių. Priėmė Damijonaičių šeima.
5. Rugpiūčio 5 d. Koenigsteine/Ts, Persekiojamos Bažnyčios kongrese. Publika susidėjo iš 28 tautybių, viso apie 1.000 žmonių.
6. Rugpiūčio 11 d. Königswinter, Lietuvių Studijų Savaitėje.

Be to, menininkai apsilankė Vasario 16 gimnazijoje, pasidžiaugė joje vasarojančiu lietuviškuoju jaunimu ir susidarė savo nuomonę apie Vasario 16 gimnazijos vietą bei aplinką. Menininkus kelionėse globojo ir vežiojo Sielovados direktorius tėv.A.Bernatonis ir gimnazijos direktorius kun.Br.Liubinas.

POSĖDŽIAVO „AUSSCHUSS FÜR HEIMATLOSE AUSLÄNDER BADEN-WÜRTTEMBERG“

Šių metų rugpiūčio 28 d. Stuttgarte-Ludwigsburge įvyko benamių užsieniečių reikalais besirūpinančiųjų posėdis. Jį sukviėtė ir jam vadovavo komisijos pirmininkas Dr.Hermann Maurer. Posėdyje dalyvavo apie 60 asmenų, jų tarpe minister.tarėjas Dr.Manner, iš Vidaus Reikalų Ministerijos, Jungtinių Tautų Augštojo Komisarų Pabėgėlių Reikalams atstovas Vokietijoje Dr.J.J.Kadosa, iš Bad Godesberg, vyr.vyriaus.tarėjas A.Hasenoehrl, iš Regierungspraesidium Nordwuerttemberg, Stuttgarto miesto savivaldybės direktorius Mayer, statybos draugijos Ackermann-Gemeinde pirmininkas Fielmann, tautinių grupių įgaliotiniai ir kt. Lietuvius atstovavo kun.K.Šenkus ir kun.J.Stanaitis.

Posėdžio ypatingas tikslas buvo susipažinti ir dalyvius supažindinti su lageriuose gyvenančių benamių svetimšalių gyvenimo aplinkybėmis ir su planu socialiai silpniesiems asmenims sudaryti žmoniš-

kas gyvenimo sąlygas. Bad Cannstatter posėdžio dalyviai aplankė vadinamą Wasen barakų lagerį su 173 žmonėmis, kuriame nuo pereinamųjų metų veikia valdžios globojama ir Evangelikų Bendruomenės vadovaujama dirbtuvė. Dirbtuvės tikslas yra socialiai silpniems asmenims duoti jų jėgoms prieinamo darbo, kad jie šiuo būdu ir savomis pastangomis bent šiek tiek prisidėtų prie žmogaus vertę keliančios egzistencijos sudarymo. Iš tų dar barakuose gyvenančių žmonių nemažas skaičius dėl ligos arba senatvės arba dėl to, kad ilgus metus nebedirbo tvarkingo darbo, dabar nebeįstengia patys vieni išpildyti šiandieninio ekonominio ūkio statomų sąlygų ir įsijungti į normalų gyvenimą. Didėsiam žmonių skaičiui, ypač socialiai silpniems viengungiams, tokias pagelbines dirbtuves projektuojama įkurti planuojamoje statyti Stuttgarto dalyje, vadinamoje Freibergge-laende, tarp Zuffenhausen ir Steinhaldenfeld.

Dabartinėje Vokietijoje lagerių panaikinimas visur sparčiai einąs prie galo, taip informavo vyr. valstyb. tarėjas A. Hasenoehrl. 1951 metais benamių užsieniečius IRO perdavė vokiečių valdžios žinion. Baden-Wuerttemberge tokių benamių tada buvo 12300, apgyvendintų 31 lageryje. Dabar jų čia esama tik 1500, jų dauguma - apie 700 - gyvena šiauriniame Wuerttemberge. Galimai greičiau norima ir šitiems sudaryti galimybę apsigyventi žmoniškuose butuose. Stuttgarto apylinkėje butų problemą išspręsti padėsias jau paruoštas planas statyti naują sodybą ankščiau minėtoje Stuttgarto dalyje, kur būsiąs kuriamas ir taip vadinamas "Rehabilitationszentrum" su tikslu socialinės globos reikalingiesiems asmenims pagelbėti greičiau įsitraukti į normalų gyvenimą. Toje sodyboje galėsias gauti butus visos šeimos, kurios dabar dar vis turi gyventi barakuose ar blogose patalpose.

Be jau pradžioje suminėto lagerio Cannstatter, šiauriniame Wuerttemberge yra barakų lageriai dar sekančiose vietose: Ludwigsburg-Gruebuehl su 141, Stuttgart-Weilimdorf su 162, Ulme su 147 ir Waiblingene su 50 benamių užsieniečių. Ulmo lageris "am Oberen Eselsberg" būsiąs panaikintas artimoje ateityje. Jo gyventojus patalpinsias valstyb. surinkimo namuose, kai šie namai bus atitinkamai perstatyti.

Ludwigsburg-Gruebuehl sodyboje posėdžio dalyviams buvo parodyta, kaip vietoje barakų "išdygsta" dideli gražūs namai-blokai, kurių kiekviename yra 21 butas. Tuos namus stato Ackermann-Gemeinde GmbH, Stuttgart. Šiam statybos projektui iniciatyva išėjo iš generalvika-riato lenkams Frankfurte, tarpininkaujant Gruenbuehl lagerio dvasiniam aptarnautojui ir remiant Rottenburgo vysk. ordinariatui. Ministrų tarėjas Dr. Manner savo trumpame referate pabrėžė benamiams užsieniečiams aprūpinti akcijos tikslą: padėti įsijungti į normalų gyvenimą, ir tai ne asimiliacijos, bet integracijos keliu, išsaugojant savitą tautiškumą. Kas liečia atskirų tautinių grupių savitą dvasinį kultūrinį gyvenimą jis pažadėjo paramą iš ministrų pusės, jeigu tautinė grupė pati rodys iniciatyvą savo dvasiniai kultūrinei veiklai palaikyti ir plėtoti. Kaip pavyzdžius jis čia suminėjo lietuvių ir kitas dvi užsieniečių gimnazijas. Dr. Manner dalyviams pristatė naująjį teisės patarėją Dr. Grotke ir išreiškė padėką Šildei, kuris iki šiol užsieniečiams pagelbėjo teisiniuose klausimuose.

Po Dr. Manner referato iškilo neaiškumas, liečiąs dvasiniai kultūrinę veiklą. Keli dalyviai pabrėžė, kad tokia veikla vargiai įmanoma tenai, kur - kaip tai yra Baden-Wuerttemberge - tautinės grupės yra išsklaidytos po visą kraštą ir neturi sąlygų savo kultūriniam parengimams praversti. Priminęs, kad religiniais reikalais turinti pasirūpinti bažnytinė vadovybė, jis pakartotinai pabrėžė, jog kultūrinius poveikius rėmė ir toliau remianti krašto valdžia. Atsakydamas į klausimą, ar nebūtų galima tos pačios tautybės žmo-

nėm koncentruoti vienoje vietoje, jis nurodė sunkumus, kuriuos dabar nugalėti nebūtų lengva. Išvadoje tačiau išryškėjo, kad dar galimo tautinio koncentravimosi pastangoms valdžia esanti palanki.

Dr. J. J. Kadosa savo kalboje iškėlė kitų praktikoje sėkmingai išbandytą kelią socialiai silpnus asmenis apgyvendinti šalia socialiniai sveikų ir pajėgių žmonių, kuriuose jie gali rasti moralinę atramą. Taip yra lengviau garantuojamas ir dvasiniai kultūrinis šių globos reikalingų asmenų gyvenimas.

Stuttgarto miesto savivaldybės direktorius ir Socialinio Aprūpinimo įstaigos referentas F. Mayer nušvietė socialinės globos padėtį. Benamių užsieniečių socialinis aprūpinimas esąs pat kaip vokiečių. Tačiau užsieniečiai turėtų iš anksto pasiinformuoti apie pagal įstatymus teikiamą socialinę globą ir patys atitinkamose įstaigose paduoti prašymus. Po iškeltų klausimų ir atsakymų jis padarė išvadą, kad "Sozialhilfe sei besser als ihr Ruf". Visoks užsieniečių gerbūvis priklausąs pirmoje eilėje nuo jų pačių apsukrumo, tarpusavio bendravimo ir jų dvasiniai kultūrinio lygio.

A P Y L I N K Ė S E

Boholt. Rugsėjo 1 d. vietos LB apylinkės valdyba suruošė sujungtą Tautos ir Kariuomenės švenčių minėjimą. Kalbėjo apylinkės pirmininkas Petras Rožė. Deklamavo Vasario 16 gimnazijos mokinė Irena Šimkevičiūtė. Kartu vykusios loterijos pelnas DM 40.- sumoje buvo pasiskirtas Vasario 16 gimnazijos tautinių šokių grupei.

Feucht b. Nürnberg. Vietoj mirusio kun. dr. L. Gronio, Šiaurės Bavarijos lietuvių kapelionu paskirtas kun. Domininkas Kenstavičius. Jo adresas 8501 Feucht b. Nürnberg, Walburgisheim.

Kaiserslautern. Liepos 20 d. sukūrė lietuvišką šeimą Vasario 16 gimnazijos rėmėjas JAV lietuvis Eduardas Pečiukonis su Eugenija Liutkevičiūte, neseniai atvykusia iš Lietuvos. Santuoką palaimino direktorius kun. Br. Liubinas.

Kelsterbach/Main. Krašto Valdybos reikalų vedėjas A. Mariūnas su šeima rugsėjo 21 d. išskrenda ilgesnėms atostogoms į JAV, kur Klevelande gyvena jų ištekėjusi duktė Danutė.

Mainz. Rugsėjo 22 d. išskrenda atgal į JAV, Čikagą buvusi Vasario 16 gimnazijos mokytoja Algė Šležienė su dukrele Silvija. Šležienė Vokietijoje išgyveno 5 metus, kur jos vyras med. cand. Adolfas Šležas studijuoja mediciną.

München. Buvusio Balfo įgaliotinio ir PLB VKV pirmininko Iz. Rugieniaus duktė Angelė Rugieniūtė šią vasarą Miuncheno universitete baigė medicinos studijas daktaro laipsniu.

Münster b. Dieburg. Sanatorijoje besigydantis 2040 LS lietuvių kuopos narys lt. Jonas Marčiukaitis, vietoj vainikų mirusiems kun. dr. L. Groniui ir virš. J. Šakeliui, paaukojo Vasario 16 gimnazijai DM 50. jas skirdamas šokių ratelio reikalams.

Schwetzingen. Švecingeno šaulių klubas laimėjo didelio kalibro pistoleto (Gebrauchspistole) šaudyme iš 25 metrų antrą vietą Vokietijos pirmenybėse, įvykusiose Wiesbadene, sušaudydamas vienu tašku mažiau už I-sios vietos laimėtoją, Miuncheno policijos šaulių klubą. Švecingeno klubo rinktinėje, kurią sudaro 4 šauliai, dalyvauja Kr. Valdybos sekretorius kpt. Jonas Valiūnas. Toji koman-

da jau ne pirmą kartą atsiekia gerų rezultatų įvairiose šaudymo varžybose. Kpt. J. Valiūnas ir kaip pavienis šaulys yra Badeno krašto šių metų meistras šaudyme iš oro pistoletų. Taip pat keletą kartų jis yra turėjęs pirmąsias vietas šaudyme iš įvairių rūšių pistoletų.

Uhlerborn. Rugsėjo 15 d. 4204 LS lietuvių Vytauto Didžiojo kuopoje įvyko Tautos Sventės ir 1863 m. sukilimo 100 metų sukakties minėjimas. Pamaldas laikė kun. Padlaba (JAV). Paskaitą skaitė Vasario 16 gimnazijos insp. Alfonsas Krivickas. Meniškąją dalį išpildė Vasario 16 gimnazijos moksleiviai, paruošti ir vadovaujami mok. E. Ta-
mošaitienės. Kuopos vadas kpt. J. Matulaitis ta proga įteikė gimnazijos direktoriui DM 200.-, kaip kuopos narių auką Vasario 16 gimnazijai.

Lietuvos Pasiuntinybė Urugvajuje praneša savo raštinės adresą:

LEGACION DE LITUANIA
CALLE CIUDAD DE PARIS 5836
MONTEVIDEO, URUGUAY.

Montevideo lietuvių klebono pareigas einantis jėzuitas tėv. Petras Daugintis atsiuntė Vasario 16 gimnazijai 60 am. dol., su sekančiu lydraščiu: "Šį tą sužinome iš mums siunčiamo Vokietijos Liet. Bėndruomenės biuletenio. Iš jo žinome ir kiek daugiau apie statomus naujus pastatus - klases lietuviškajai Gimnazijai. Ir Urugvajaus lietuvių kolonija nori šiek tiek tą statybą paremti. Tikis tais 60 USA dolerių figūruoti nors kukliai tarp Vasario 16 Gimnazijos statytojų. Mums ir nedidukė suma yra didelė auka. Dabar Urugvajaus pinigas pezas nukrito visu trečdaliu, palyginti su doleriu. O algos nepakilo. Šiuos pinigus suaukojo: 1. Lietuvių Kultūros Draugija - 10 dol., 2. Rinkliava bažnyčioje tragiškųjų birželio įvykių minėjimo proga - 5 dol., 3. Ur. Lietuvių Katalikų Moterų Draugija - 20 dol., 4. Ur. Lietuvių Katalikų Vyrų Draugija - 20 dol., 5. Jonas Vitkevičius - 3 dol. ir 6. Kiti asmenys - 2 dol.

*****